

SUOMEN VAPAA-AJAN-
KALASTAJIEN
KESKUSJÄRJESTÖ

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö
Vanha talvitie 2–6 A 11
00580 Helsinki
olli.saari@vapaa-ajankalastaja.fi

LAUSUNTO

14.11.2023

Ympäristöministeriö
lausuntopalvelu

VIITE Kirjallinen asiantuntijalausuntopyyntö (VN/30326/2022) Vesienhoidon ympäristötavoitteet ja poikkeaminen; työryhmän mietintö

ASIA Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön (SVK) lausunto työryhmän mietinnöstä koskien vesienhoidon ympäristötavoitteita ja niistä poikkeamista

SUOMEN VAPAA-AJANKALASTAJIEN KESKUSJÄRJESTÖN LAUSUNTO

Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettu laki (vesienhoitolaki) tuli voimaan 31.12.2004. Lain 1 § ensimmäisessä kappaleessa on kerrottu lain tavoite: ”*Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisen yleisenä tavoitteena on suojella, parantaa ja ennallistaa vesiä ja Itämeren tila heikkene ja että niiden tila on vähintään hyvä.*” Lakia säädettäessä vesienhoidon ympäristötavoitteet tulkittiin ainoastaan jäsenvaltioita sitoviksi tavoitteiksi vesienhoitosuunnitelmissa, mutta niillä ei katsottu kuitenkaan olevan sitovaa vaikutusta päätöksentekoon. EU-tuomioistuin linjasi kuitenkin Weser-tuomiossa (C-461/13), että vesienhoidon ympäristötavoitteet ovat oikeudellisesti sitovia. Nyt Weser-tuomion ja EU komission vesienhoitosuunnitelmista Suomelle antamien uusien suositusten myötä, on tarpeen tarkistaa vesienhoidon ympäristötavoitteita ja vesien tilan heikentämiskieltoa koskevaa sääntelyä.

Vesipuidedirektiivissä säädetään mahdollisuudesta poiketa vesienhoidon ympäristötavoitteista uuden hankkeen vuoksi. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan uuden hankkeen vuoksi tarvittavan ympäristötavoitteista poikkeamisen edellytykset arvioidaan vesienhoidon suunnittelumenettelyn yhteydessä. Vesienhoitosuunnitelmiin ei ole sisällytetty yhtäkään tällaista poikkeusta. Poikkeamista koskevan asian käsittely vesienhoitosuunnittelun ulkopuolella voi olla tarpeen poikkeuksen käytön ja lupamenettelyn sujuvoittamiseksi.

Vesimuodostumakohtaisia ympäristötavoitteita voidaan vesienhoidon suunnittelussa lieventää tai tavoitteiden saavuttamisen määräaika pidentää. Lievennetyt tilatavoitteet ja tavoitteiden saavuttamisen määräajat sisältyvät siten valtioneuvoston päätökseen vesienhoitosuunnitelmista.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö (SVK) on tutustunut ympäristöministeriön työryhmän laatimaan mietintöön (VN/30326/2022), joka koskee vesienhoidon ympäristötavoitteita ja niistä poikkeamista. SVK esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa.

Vuonna 2000 annetun EU:n vesipolitiikan puidedirektiivin (VPD) tavoitteena oli, että vesistöjen tila olisi jäsenmaissa hyvä vuoteen 2015 mennessä. Tavoitetta ei saavutettu. Yleisesti on tunnistettu, että keskeinen syy epäonnistumisessa oli ja on VPD:n oikeudellisen sitovuuden puuttuminen. **SVK on aikaisemmissa lausunnoissaan kiinnittänyt huomiota vesienhoidon heikkoon tuloksellisuuteen asetettuihin tavoitteisiin nähden. SVK on myös vaatinut tehokkaampien ja vaikuttavampien toimien käyttöönottoa, jotta vesienhoitolakiin kirjattu tavoite vesien hyvästä tilasta saavutetaan. SVK kannattaa mietinnössä**

esitettyjen lakimuutoksien tekemistä, joilla lisätään VPD:n sitovuutta ja sitä kautta edistetään VPD:n tavoitteen, eli vesien hyvän tilan saavuttamista. Hyvän tilan saavuttaminen ei saa tapahtua keinotekoisesti, esimerkiksi padottu joki ei voi olla hyvässä tilassa.

Iso osa suomen pienvesien ja valuma-alueiden ekologisesta luokittelusta perustuu suppeaan aineistoon tai pelkästään asiantuntija-arvioon, mikä vähentää merkittävästi vesistöjen ekologisten tilan luokittelun luotettavuutta ja tarkkuutta. Voidaksemme luotettavasti tietää maamme vesistöjen tilan, tulee vesistöjä tutkia tarkemmin ja ulottaa tutkimus käsittämään myös pienvedet sekä valuma-alueet, eikä pelkästään suuria järviä. Nykyistä laajemmin tutkimuksen perusteella luokittelu voidaan pienissäkin vesistöissä tehdä laajan aineiston perusteella.

SVK on huolissaan lausunnossa esitetyistä poikkeamamahdollisuuksista ja poikkeaman helpottamisesta. Uhkana on, että poikkeamisista tulee käytäntö ja poikkeamismahdollisuus loisi nopeutetun väylän merkittäviksi nähtäville hankkeille, kuten vesivoimalaitoksille. Poikkeamien on pysyttävä poikkeamina, eikä niillä saa vaarantaa vesien hyvän tilan saavuttamista. Edellytykset ja ehdot poikkeaman tekemiseksi tulee tuoda selvästi esille ja niiden tulee olla yksiselitteisiä, eikä subjektiivisia, esim. ”yleisen edun kannalta tärkeä”, kuten mietinnössä on esitetty. Lisäksi mahdollisen poikkeaman käsittelyssä tulee tehdä intressivertailu, jossa verrataan poikkeaman vaikutuksia VPD:n tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry

Juha Ojajarju (lausunnon valmistelija)
kalatalousasiantuntija

Olli Saari
toiminnanjohtaja

TAUSTAA

Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettu laki (vesienhoitolaki) tuli voimaan 31.12.2004. Lain 1 § ensimmäisessä kappaleessa on kerrottu lain tavoite: ”Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisen yleisenä tavoitteena on suojella, parantaa ja ennallistaa vesiä ja Itämeren tila heikkene ja että niiden tila on vähintään hyvä.” Lakia säädettäessä vesienhoidon ympäristötavoitteet tulkittiin ainoastaan jäsenvaltioita sitoviksi tavoitteiksi vesienhoitosuunnitelmissa, mutta niillä ei katsottu kuitenkaan olevan sitovaa vaikutusta päätöksentekoon. EU-tuomioistuimien linjasi kuitenkin Weser-tuomiossa (C-461/13), että vesienhoidon ympäristötavoitteet ovat oikeudellisesti sitovia. Nyt Weser-tuomion ja EU komission vesienhoitosuunnitelmista Suomelle antamien uusien suositusten myötä, on tarpeen tarkistaa vesienhoidon ympäristötavoitteita ja vesien tilan heikentämiskieltoa koskevaa sääntelyä.

Vesipuitedirektiivissä säädetään mahdollisuudesta poiketa vesienhoidon ympäristötavoitteista uuden hankkeen vuoksi. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan uuden hankkeen vuoksi tarvittavan ympäristötavoitteista poikkeamisen edellytykset arvioidaan vesienhoidon suunnittelumenettelyn yhteydessä. Vesienhoitosuunnitelmiin ei ole sisällytetty yhtäkään tällaista poikkeusta. Poikkeamista koskevan asian käsittely vesienhoitosuunnittelun ulkopuolella voi olla tarpeen poikkeuksen käytön ja lupamenettelyn sujuvoittamiseksi.

Vesimuodostumakohtaisia ympäristötavoitteita voidaan vesienhoidon suunnittelussa lieventää tai tavoitteiden saavuttamisen määräaika pidentää. Lievennetyt tilatavoitteet ja tavoitteiden saavuttamisen määräajat sisältyvät siten valtioneuvoston päätökseen vesienhoitosuunnitelmista.